

**ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ПРОСТУПОК:
ДО ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЬЯТЬ
В УМОВАХ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА
ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ТА КРИМІНАЛЬНІ
ПРАВОПОРУШЕННЯ**

М.А. Самбор

*кандидат юридичних наук,
лауреат Всеукраїнського фонду
юридичної науки академіка права В.В. Сташиса,
лауреат Міжнародної премії
академіка П.П. Михайленка
Міжнародної академії фундаментальних основ буття,
лауреат відзнаки НАН України
«Талант, натхнення, праця»,
заступник начальника штабу Прилуцького МВ
(з обслуговування міста Прилук та Прилуцького району)
УМВС України в Чернігівській області,
член координаційної ради з питань
забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків
Прилуцької міської ради Чернігівської області,
член Прилуцької міської міжвідомчої
координаційно-методичної ради з правової освіти населення*

Постановка проблеми. Проблематика правопорушень була і залишається однією з провідних тем для досліджень як у вітчизняній, так і зарубіжній юридичній науковій думці. Питання правопорушень були предметом наукових пошуків у межах загальної теорії права. Однак, найбільшого свого поширення вивчення актуальних питань правопорушень знайшли у галузевих юридичних науках, зокрема у кримінальному, адміністративному, цивільному, трудовому праві. Не залишилися осторонь піднятої проблематики й спеціально юридичні науки, такі як кримінологія, які у межах свого предмета вивчали питання змісту та окремих особливостей правопорушень, суб'єктів які їх вчиняють, профілактики та попередження правопорушень. Правова теорія та юридична практика завжди привносили у наукові пошуки з питань розуміння суті правопорушення свої особливості, які обумовлювалися історичними, соціальними, політичними, економічними трансформаціями, які позначалися на суспільному житті.

Останнім часом особливо гостро постає питання співвідношення таких понять як «правопорушення» та «проступок». Це зумовлюється новітніми під-

ходами до їх розуміння, динамічними процесами розвитку законодавства в Україні, використанням термінологічного апарату з урахуванням новітніх тенденцій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Пошуку розуміння правопорушення, його видів, особливостей попередження та профілактики окремих їх видів, особливостям провадження у справах про різні види правопорушень та іншим аспектам даної проблеми присвятили свої праці О.М. Бандурка, І.П. Голосніченко, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломoeць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, В.І. Олефір, О.П. Рябченко, М.А. Самбор, М.М. Тищенко тощо.

Незважаючи на значне коло досліджених питань, окремі аспекти розуміння правопорушення залишаються актуальними в умовах сьогодення. Однією з таких передумов є реформування кримінальної юстиції, прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України, яким введено в обіг нові терміни, серед яких чільне місце посідає поняття «кримінального правопорушення», що у свою чергу вносить певний дисбаланс у поняття власне «правопорушення», яке до цього часу практично ототожнювалося з адміністративним правопорушенням. У зв'язку з цим нагальною потребою постає реформа законодавства про адміністративні правопорушення, а останнє на нашу думку неможливе без існування чіткої загальноприйнятої термінологічної бази, яка гарантує однозначність розуміння юридичних явищ, а також забезпечить якість нормативно-правового матеріалу. Це у свою чергу потребує детальної розробки даної проблеми з урахуванням розвитку юридичної науки та потреб правозастосовної практики.

Виходячи зі сказаного метою даної статті є з'ясування розуміння поняття «правопорушення» та його співвідношення із поняттям «проступок» в українській юридичній думці.

Основні результати дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно перш за все визначити поняття «правопорушення», як одного з вихідних категорій, що підлягають дослідженню. На сьогодні відсутні однозначні підходи до теоретичного визначення поняття «правопорушення», що обумовлює розмаїття його тлумачень, змісту та ознак.

Правопорушення – суспільно шкідливе неправомірне (протиправне) винне діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатної особи, що спричиняє юридичну відповідальність [1]. Як зазначає Шабуров А.С., правопорушення – це суспільно шкідливе винне діяння дієздатного суб'єкта, яке протирічить вимогам правових норм [3, с. 408]. Правопорушення – це винна поведінка праводієздатного індивіда, яка протирічить приписам норм права, спричиняє шкоду іншим особам і тягне за собою юридичну відповідальність [4, с. 329]. Правопорушення – це неправомірне (протиправне), суспільно шкідливе, винне діяння (дія чи бездіяльність) деліктоздатного суб'єкта, за яке в чинному праві передбачена юридична відповідальність [5, с. 517]. Денисов Ю.А. під правопорушенням розуміє суспільно небезпечне, винне діяння, що протирічить нормам права, за вчинення якого передбачена правова відповідальність. Макуєв Р.Х. вважає, що правопорушення – це винна протиправна дія чи безді-

яльність деліктоздатної особи, яка спричинила шкоду суспільству, державі чи окремим особам, яка тягне юридичну відповідальність [6, с. 245].

Підсумовуючи подібні твердження щодо розуміння суті поняття «правопорушення» слід наголосити на тому, що переважна більшість дослідників звертає увагу на такі його обов'язкові ознаки: 1) суспільна шкідливість діяння; 2) винність; 3) особа, яка його вчинила; 4) наслідком такого діяння є юридична відповідальність. Таким чином, подібні формулювання поняття «правопорушення» відтворюють системний причинно-наслідковий зв'язок, який характеризує взаємопов'язаність діяння, особи, значення для суспільства та наслідків, які визначені суспільством для осіб, які вчиняють подібні діяння. Разом з цим, слід зазначити, що далеко не всі автори у своїх доктринальних підходах звертаються до взаємозв'язків та взаємозалежності правопорушення від норми права. У цьому контексті, на нашу думку, слід розмежовувати два підходи: перший – пов'язаний із вчиненням діянь, які порушують загальноприйняті норми, виражені у позитивному праві (законодавстві); другий – той, що безпосередньо пов'язує протиправність діяння із юридичною відповідальністю. Перший підхід фактично забезпечує можливість ідентифікації діяння як суспільно шкідливого, такого, що не відповідає загальноприйнятим нормам поведінки особи у суспільстві та у відносинах між членами суспільства.

Поряд з цим другий підхід у співвідношенні правопорушення та норми права пов'язаний із тим, що норма права встановлює юридичну відповідальність за вчинення такого діяння. Фактично цей підхід пов'язується з тим, що подібні протиправні діяння, які ідентифікуються як правопорушення, повинні знайти своє відображення у заборонних нормах, нормах, які містять у собі перелік діянь, вчинення яких особам заборонено під страхом застосування до них мір державного примусу.

У той же час деякі автори схиляються до думки про те, що правопорушенням має заподіюватися певна шкода іншим особам. За такого підходу правопорушення можливе виключно за умови наявності потерпілої сторони, під якою можна розуміти як окрему особу (фізичну чи юридичну), так і суспільство чи державу у цілому. На нашу думку, ця ознака фактично деталізує таку ознаку як суспільна шкідливість, тобто несприйняття такої поведінки суспільством, що відображається в існуванні певних заборон на її (поведінку) реалізацію.

Існує точка зору про те, що правопорушення може бути вчинене виключно деліктоздатною особою, особою, яка має права, виконує обов'язки та здатна нести відповідальність за свої діяння. Однак, необхідно зауважити, що не завжди вчинки мають бути здійснені виключно деліктоздатною особою, адже праву відомо, що за вчинення неделіктоздатною особою настає юридична відповідальність для третіх осіб. Це, у свою чергу, ставить під питання дану обов'язкову ознаку поняття «правопорушення», як деліктоздатність особи.

Узагальнивши обов'язкові ознаки правопорушення, доходимо висновку про те, що за своєю суттю «правопорушення» значно більше за певне діяння особи. Вважаємо, що правопорушення це певне суспільне відношення, у якому реалізується суспільно шкідливе діяння. На користь такого твердження, слід

навести такі аргументи: 1) власне діяння, яке не зачіпає прав, свобод та інтересів третьої сторони не може бути розцінене, як правопорушення; 2) суспільна шкідливість, як ознака правопорушення, проявляється саме у суспільних відносинах; 3) причинно-наслідкові зв'язки характеризують не тільки діяння, а взаємопов'язують його з суб'єктом діяння та суб'єктом заподіяння шкоди. Отже, вбачаються ознаки складу правовідношення: суб'єктний його склад та діяння, як змістовна ознака правопорушення та зв'язок між суб'єктами, у якому реалізуються права, свободи та інтереси сторін правовідношення; урегульованість нормами права цих діянь.

Таким чином, на нашу думку, правопорушення слід розуміти, як правовідношення, в якому реалізується суспільно шкідливе діяння (дія або бездіяльність) особи, яка знаходить свій вираз у заборонних нормах у відносинах загальнодозволеного типу правового регулювання, або у недотриманні прямо передбачених у законі типів та правил поведінки у відносинах спеціально дозволеного типу правового регулювання, внаслідок яких суб'єктам заподіюється шкода, а норми права передбачають застосування до таких осіб відповідних видів юридичної відповідальності.

В юридичній науці існують різні підходи до розуміння видів правопорушень. Загалом же види правопорушень – класифікаційні групи правопорушень за різними підставами розмежовуються між собою за ступенем суспільної шкідливості (небезпечності), за об'єктами посягань, за суб'єктами, за розповсюдженням, за ознаками об'єктивної і суб'єктивної сторони, а також за процедурами їх розгляду [1]. Правопорушення класифікуються за: ступенем суспільної небезпеки – на злочини і провини; належністю норм права, які порушуються, до відповідних галузей права: кримінальні, цивільні, адміністративні, правопорушення у сфері трудового законодавства тощо); колом осіб – особові і колективні; характером правових приписів – нормативно-правові і дисциплінарні; в залежності від характеру цивільно-правового порушення – договірні і позадоговірні правопорушення; правопорушення у сфері суспільного життя (в сфері соціально-економічних відносин, в суспільно-політичній сфері, в сфері побуту і дозвілля) [1].

З точки зору Нерсисянца В.С., до проступків відносяться всі правопорушення, за винятком злочинів [5, с. 520]. Дане твердження вказує на те, що правопорушення у цілому поділяються на дві основні групи: 1) злочини; 2) проступки.

Коротко зупинимося на першій групі правопорушень – злочинах. Як стверджував Шершеневич Г.Ф., істинним правопорушенням є злочин, яким заперечується право, як воно дійсно існує, так і право, як воно уявляється порушнику. Останній свідомо і умисно, заперечуючи загальну волю, ставить на її місце свою приватну [7].

Злочинами визначаються правопорушення, з якими пов'язана найбільша небезпека для суспільства і особи, вони посягають на суспільний лад, власність, економічні, політичні, культурні і особисті права людини. Юридичним виразом особливої суспільної небезпеки злочинів є їх заборона кримінальним законом і застосування за їх скоєння кримінального покарання. У криміналь-

ному законодавстві наведено вичерпний перелік злочинів. Правова система повинна володіти такими механізмами, при яких визнання того чи іншого діяння злочинним не знаходилось би виключно в залежності від законодавця. У зв'язку з цим поділом постає проблема розмежування кримінальних злочинів і адміністративних проступків, оскільки провести межу між ними досить не просто [1].

Слід зазначити, що дефініція «злочину» знайшла своє легальне закріплення у нормі Кримінального кодексу України (далі – КК України. У відповідності до ч. 1 ст. 11 Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 р. злочин є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Разом з цим ч. 2 ст. 11 КК України вказує на те, що не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі [11]. Зазначене визначення підкреслює суспільну небезпеку діяння та безпосередньо пов'язує таке діяння з особою, яка його вчинила. Частина 1 ст. 18 КК України визначає суб'єкта злочину як фізичну осудну особу, яка вчинила злочин у віці, з якого відповідно до КК України може наставати кримінальна відповідальність.

Таким чином, можна резюмувати, що злочин є предметом кримінального законодавства, а його вчинення є виключною підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності.

Злочин є незначним сегментом правопорушень, хоча й таким, що характеризується найбільшою суспільною небезпекою. Значно більшим за кількістю та проявом є саме проступок.

Правопорушення, що не настільки небезпечні, як злочини, і відповідальність за які не передбачено кримінальним законодавством, належать до проступків. Якщо діяння охоплює всі ознаки, визначені в кримінальному законі, але позбавлене суспільно небезпечного характеру, воно не є злочином, а може бути або протиправним проступком співвідносного виду (цивільного, адміністративного, дисциплінарного) або правомірним діянням [1].

Проступки – менш небезпечні для суспільства діяння. Вони посягають на цінності, що охороняються всіма іншими (крім кримінально-правових) нормами права – цивільного, адміністративного, трудового, екологічного, фінансового тощо. Тому серед проступків розрізняють адміністративні, дисциплінарні, цивільно-правові, конституційні, матеріальні та ін. [1]. Проступки – це такі правопорушення, які характеризуються меншим рівнем суспільної небезпеки у порівнянні зі злочинами і посягають на окремі сторони правового порядку, що існує у суспільстві [4, с. 331]. Проступки – це узагальнена назва видів правопорушень, що мають меншу суспільну небезпеку у порівнянні зі злочином [2]. Проступок – дія чи бездіяльність, які посягають на встановлені законами або підзаконними актами суспільні відносини, що відрізняються невеликою суспільною небезпекою [2]. Отже, під проступком розуміється правопорушення, яке характеризується меншою суспільною шкідливістю у порів-

нянні зі злочином. Разом з цим зазначається, що предмет, на який посягають проступки, охороняється нормами тієї чи іншої галузі законодавства.

У науковій літературі можна зустрітися з таким поняттям, як проступок-делікт. Проступки-делікти (лат. *delictum* – проступок) – це правопорушення, які завдають шкоду особі, суспільству, державі, і є основою для притягнення правопорушника до передбаченої законом відповідальності [1]. На відміну від озвучених вище загальноприйнятих підходів до розуміння змісту поняття «проступок» поняття «проступок-делікт» підкреслює ту обставину, що саме за вчинення проступку-делікту передбачена юридична відповідальність, а відтак саме проступок-делікт є основою для притягнення суб'єкта до юридичної відповідальності.

Оскільки проступки класифікуються залежно від того, нормами якої галузі права охороняються загальноприйняті цінності, тому доцільно розглянути окремі найбільш поширені види таких проступків, що дозволить від конкретних визначень окремих видів проступків сформувані загальні ознаки проступку у цілому.

Дисциплінарні проступки – це суспільно шкідливі вчинки, які заподіюють шкоду внутрішньому порядку діяльності підприємств, установ, організацій і тягнуть за собою дисциплінарну відповідальність [1].

Цивільно-правові проступки – це суспільно небезпечні порушення майнових і пов'язаних з ними особистих відносин, які регулюються нормами цивільного, трудового, сімейного, фінансового, аграрного права [1].

Процесуальне правопорушення зв'язане з порушенням громадянами чи державними органами інтересів правосуддя чи процесуальних прав сторони, з якою правопорушник перебуває в правовідносинах. Не являються процесуальними правопорушеннями незначні витрати процедурного характеру, які допускаються громадянами [1].

Цивільно-правове правопорушення виявляється не у порушенні суб'єктивних прав, а у вчиненні протиправного діяння, яке утруднює або робить неможливим реалізацію прав у правовідношенні [6, с. 241].

Цивільним правопорушенням є перш за все недозволена дія, тобто дія, заборонена об'єктивним правом. Тому будь-яка дія, яка є тільки здійсненням права, що не виходить за межі, окреслених законом для суб'єктивного права, не складає правопорушення, оскільки воно не було шкідливе іншим особам [8, с. 438]. Під цим розуміється недозволена дія, яка порушує суб'єктивне право шляхом заподіяння майнової шкоди [8, с. 438].

На підставі вищезазначеного можна виділити наступні ознаки проступку: 1) діяння особи; 2) особа, яка вчиняє дане діяння; 3) діяння, яке заборонене нормами законодавчих актів; 4) діяння, яке спричиняє шкоду правам, свободам та інтересам особи. Разом з цим відповідальність, як наслідок вчинення проступку, не є обов'язковою його ознакою проступку. Отже, можна вважати, що вчинення проступку не в обов'язковому порядку є підставою для відповідальності. З цим, на нашу думку, не слід погоджуватися. Адже, по-перше, проступок, як один із видів правопорушення, має бути підґрунтям для притягнення особи до юридичної відповідальності. Інша справа, як повинні застосовува-

тися заходи відповідальності: в обов'язковому порядку, чи за вимогою потерпілої особи.

Окрім цього, виділяють публічний проступок, підґрунтям для якого може бути виключно поділ права на приватне та публічне.

Публічний проступок – протиправне, винне (умисне або необережне) дія чи бездіяльність фізичної або юридичної особи, які посягають на особистість, права та свободи людини і громадянина, здоров'я і санітарно-біологічне благополуччя населення, суспільну мораль, навколишнє середовище, встановлений порядок здійснення державної влади, громадський порядок і громадську безпеку, власність, законні економічні інтереси фізичних та юридичних осіб, суспільство та державу, за яке законодавством передбачена адміністративна відповідальність [2].

У такому разі має бути й приватний проступок. Однак, така дефініція скоріш за все підштовхне до розуміння проступку та його співвідношення з конкретною особою, ніж до сфери приватно-правових відносин.

Проаналізувавши чинне законодавство, побачимо, що легальне визнання поняття проступку міститься у Кодексі України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. (далі – КУпАП) [10]. У відповідності до ч. 1 ст. 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [10]. Виходячи з такого законодавчого визначення, можна зробити висновок, що законодавець схильний ототожнювати поняття «правопорушення» та «проступок». Хоча теорія права вказує на те, що це різнопорядкові речі і проступок є лише видом правопорушення.

Колпаков В.К. взагалі стверджує, що поняття адміністративного проступку пов'язано з трансформаційними процесами у сфері кримінального права – поступовим виділенням з кримінальних правопорушень (злочинів) особливої групи діянь, які кваліфікувались як малозначущі проступки або кримінальні проступки [12, с. 18]. Проступки (малозначні злочини) за своєю правовою природою є діяннями кримінального характеру, але історично отримують назву адміністративних проступків (деліктів), як такі, що були підвідомчі органам адміністративної влади [12, с. 18]. Тож можливо доречним було взяти за основу поділу правопорушень на адміністративні та кримінальні саме підвідомчість їх розгляду. Очевидним є те, що адміністративні правопорушення за нині чинним КУпАП фактично відтворюють цю ознаку. Адже в умовах, коли адміністративне правопорушення несе у собі істотну шкоду суспільним чи індивідуальним правам, свободам чи інтересам, такі правопорушення підвідомчі судовій гілці влади. У разі, коли правопорушенням не завдається істотна шкода охоронюваним законом правам, свободам та інтересам, останні можуть бути розглянуті адміністративними органами, або й узагалі – громадськими організаціями.

Міжнародно-правова відповідальність передбачає застосування до суб'єктів, які вчинили правопорушення, передбачені нормами міжнародно-

го права, міри примусу в установленому для цього процесуальному порядку [9, с. 192]. Це вкотре вказує на те, що навіть на міжнародному рівні правопорушення визначається як основа для притягнення суб'єкта до відповідальності.

Самостійний вид правопорушень утворюють дії державних органів, уповноважених на видання правових актів, коли останні протирічать вимогам закону. Основою даного феномена слугує порушення принципу верховенства закону і під нормативності правозастосовних актів. Цей вид правопорушень поки не отримав у науці достатньої розробки [3, с. 412-413]. На наш погляд, такий вид правопорушень зумовлює необхідність використання подвійності у підходах до твердження про те, що правопорушення є підставою для юридичної відповідальності. Адже, в умовах, коли такі акти, з нашої точки зору, як рішення, так і дії органів влади, неоспорюються останні не є правопорушеннями, а навіть ті, що оспорені, не спричиняють для осіб, які у такий спосіб діяли чи приймали рішення, негативних наслідків, що є результатом застосування юридичної відповідальності, до тих пір, поки особа, чії права, свободи чи інтереси порушені, не буде вимагати цього.

Висновки. Підсумовуючи сказане, слід зауважити, що розуміння правопорушення та проступку завжди співвідноситься із існуючими у суспільстві ідеями та поглядами на соціальну корисність та шкідливість. Обидва проаналізовані поняття, безсумнівно, стосуються подібних речей, однак, на нашу думку, мають виражати нерівнозначні за змістом поняття, зокрема, у частині, що стосується визнання їх соціальної шкідливості (суспільної небезпечності), а також їх відтворення у нормативно-правових актах.

Правопорушення за своєю суттю охоплює всі діяння, що порушують встановлений законом (у широкому його розумінні) порядок реалізації прав, свобод та інтересів, а також здійснення обов'язків. Будь-яка невідповідність фактичних обставин юридичним приписам має трактуватися як правопорушення з урахуванням особливостей методів правового регулювання суспільних відносин, у яких реалізуються права, свободи та інтереси, виконуються обов'язки.

Проступки, на нашу думку, насамперед мають ототожнюватися з існуванням заборонних норм, які мають чітко визначити діяння, які безспірно, визнаються суспільно шкідливими та суспільно небезпечними.

Наразі виникає необхідність легального закріплення понять «правопорушення» та «проступок», що гарантує дієві механізми, пов'язані із ефективною реалізацією громадянами їх прав, свобод та інтересів, а також забезпечить як окрему взятую особистість, так і суспільство у цілому від суспільно шкідливих подій, зумовлених протиправними діями суб'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Правопорушення. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://uk.wikipedia.org/wiki/Правопорушення>. – Дата доступу 15 травня 2013 року.

2. Проступок. Матеріал из Википедии – свободной энциклопедии. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://ru.wikipedia.org/wiki/Проступок> – Дата доступу 15 травня 2013 року.

3. Теория государства и права: Учебник для юрид. ВУЗов и фак. / [С.С. Алексеев, С.И. Архипов, В.М. Корельский и др.]; под ред. В.М. Корельского и В.Д. Перевалова. – М.: Издательская группа ИНФРА М – НОРМА, 1997. – 570 с.

4. Хропанюк В.Н. Теория государства и права: Учебник для высших учебных заведений / под ред. В.Г. Стрекозова. – М.: Издательство «Интерстиль», «Омега-Л». 2008. – 384 с.

5. Нерсесянц В.С. Общая теория права и государства: Учебник для юридических ВУЗов и факультетов. – М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА М, 1999. – 552 с.

6. Хачатуров Р.Л. Общая теория юридической ответственности: Монография / Р.Л. Хачатуров, Д.А. Липинский. – СПб.: Изд-во Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2007. – 950 с.

7. Шершеневич Г.Ф. История философии права. – Москва, университетская типография, 1906 г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – www.bookshunt.ru/b403923_istoriya_fil – Дата доступу 29 травня 2013 року.

8. Шершеневич Г.Ф. Учебник Русского гражданского права. – Казань, Типо-литография Императорского Университета, 1894. – 608 с.

9. Международное публичное право: Учебник / [Л.П. Ануфриева, Д.К. Бекашев, К.А. Бекашев, В.В. Устинов и др.]; отв. ред. К.А. Бекашев. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2005. – 784 с.

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року: статті 1-212-20. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/print1361270147645521>; статті 213-330. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/print1361270147645521> – Дата доступу 24 квітня 2013 року.

11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1361732347554534> – Дата доступу 26 червня 2013 року.

12. Колпаков В.К. Деліктний феномен в адміністративному праві України: Автореф. дис. ... докт. юрид. наук за спец.: 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / В.К. Колпаков – Київ, 2005. – 37 с.

Самбор М.А. Правопорушення та проступок: до питання співвідношення понять в умовах розвитку законодавства про адміністративні та кримінальні правопорушення

У статті розглядаються питання співвідношення понять «правопорушення» та «проступок» у теорії права та законодавстві. Досліджуються підходи до розуміння понять «правопорушення» та «проступок», їх легального тлумачення та законодавчого використання.

Ключові слова: *правопорушення, проступок, види правопорушень, види проступків, зміст правопорушення та проступку.*

Самбор Н.А. Правонарушение и проступок: к вопросу соотношения понятий в условиях развития законодательства об административных и уголовных правонарушениях

В статье рассматриваются вопросы соотношения понятий «правонарушение» и «проступок» в теории права и законодательстве. Исследуются подходы к пониманию понятий «правонарушение» и «проступок», их легального толкования и законодательного использования.

Ключевые слова: *правонарушение, проступок, виды правонарушений, виды проступков, содержание правонарушения и проступка.*

Sambor M. Offences and misconduct: the question of relations between the concepts in the development of legislation on administrative and criminal offences

The article examines the relationship between the terms «offence» and «misconduct» in the theory of law and legislation. We investigate approaches to understanding the concepts of «offence» and «misconduct» of legal interpretation and legal use.

Keywords: *offence, misconduct, offence types, types of offences, content offences and misconduct.*

Стаття надійшла до редакції 05.06.2013.